

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

§. Vtrùm in delectatione interna debeant explicaari circumstantiæ
personæ, quæ peccanti obiicitur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

In quo sensu recipi potest, quod dixit, Filliucius *tom. 1. tract. 10. cap. 5. num. 187.* cum, qui actus est confessarius illius, cum qua peccat, debere explicare eam circumstantiam, non verò cum, qui iam non est actus ipsius Confessarius. Sed, ut dixi, non solum in Confessario, sed etiam in duce, ac patre spirituali, Prælo, & Pastore eadem distinctio locum habere potest.

359. Si verò sermo sit de malitia speciali proveniente ex mera prohibitione humana, placet omnino secunda sententia. Pro qua est textus *in capit. fin. in fine de cognitione spirituali in 6.* ubi Bonifacius Octavus expressè decernit ex aliis Sacramentis præter Baptismum, & Confirmationem, cognitionem spirituales nequaquam oriri. Et quidem, quod ex Sacramento pœnitentiæ nunquam fuerit orta cognitio spiritualis sicut in baptismo, & confirmatione; probari potest, quia cum olim cognitio ex iis Sacramentis esset inter filios baptizantis, & baptizatum; si cognitio similis oriretur ex Sacramento pœnitentiæ, sequeretur, quod filius Parochi (qui ex præcedenti matrimonio esse posset legitimus, vel ex concubina illegitimus,) nullam posset scēnam ducere in vxorem in toto oppido, quia cum essent pœnitentes sui patris, cum omnibus contraxisset cognitionem spirituales. Porro neque aliam dissimilem cognitionem ex hoc Sacramento oriri, probari potest, quia sine sufficienti fundamento id asseritur: nam ad textus illos supra adductos si semel concedis illam particulam, *sicut*, non significare ibi omnimodam similitudinem cum aliis Sacramentis in causanda cognitione, ut probatum est; facile dici potest, nec significare similitudinem in hoc, quod est parere cognitionem, sed solum in refundenda quadam maiori gravitate in illo peccato, quod non negamus, quam voluerunt gravioribus pœnitentiis punire, vel certe loquuntur de iis, qui ex officio audiebant confessiones, ut Episcopus, & proprius Sacerdos, extra quos nullus forte tunc confessiones excipiebat, & in iis iam diximus esse circumstantiam specialem necessariò explicandam. Denique si tunc fuit cognitio, vel vinculum speciale, id totum sublatum iam est, ut constat ex illa decretali Bonifacii octavi supra citata, ut notavit bene Pontius loco supra adducto.

360. Hinc obiter infero primò, quod dictum est de peccato confessarii cum scēna pœnitente, locum etiam habere in peccato eiusdem cum pœnitente masculo. Nam licet contrarium insinuet Diana cum aliis dicto tract. de circumst. aggravant. resol. 56. Id tamen intelligitur de malitia speciali, quæ resisteret ex sola lege Ecclesiastica, quæ lex solum videtur loqui de pœnitente scēna: cum autem dixerimus totam malitiam specialem; si quæ est in casu nostræ quæstionis, oriri ex ipso iure naturæ; idem, & multò magis locum habet in confessario masculi propter maiorem peccati gravitatem, ex qua redundat maior irreuerentia in Sacramentum, & ipse confessarius ratione officij magis tenebatur ad procurandum bonum subdito in ordine ad vitandum illud gravius peccatum. Dixi tamen, *in casu nostræ quæstionis*, quia quando peccatum illud fieret intra confessionem, aut proximè, vel in loco confessionis, &c. constat specialem malitiam redundare ex speciali prohibitione humana contenta in Bulla Gregorij decimi quinti, in qua prohibitio explicitè extensa est ad confessarium etiam masculum.

361. Infero secundò non solum copulam, sed tactus etiam turpes, aut pollutiones inter pœnitentis femora participare illam malitiam specialem in iis casibus, in quibus diximus explicandam necessariò

in peccato cum pœnitente. Hoc etiam est contra Dianam in eodem loco, qui negat in eiusmodi peccatis declarandam circumstantiam, licet declaranda esset in copula. Sed hæc sententia nullo modo placet, siue sermo sit de malitia, quæ oritur ex iure naturæ, siue de malitia, quæ oritur ex prohibitione Ecclesiastica. Nam sicut prohibita copula inter cognatos cognitione spirituali orta ex Baptismo, tactus etiam, & alia peccata turpia inter illos contrahunt specialem malitiam necessariò declarandam: sic posita prohibitione speciali Ecclesiæ de copula confessarii cum pœnitente propter speciale vinculum ab eadem Ecclesia inter illos constitutum, consequenter tactus, & reliqua turpia peccata contraherent specialem malitiam necessariò declarandam. Loquendo autem de speciali malitia, quæ oritur ex iure naturæ, constat clare inueniri etiam in tactibus, & aliis peccatis turpibus: ex quibus magna etiam irreuerentia redundat contra Sacramentum: & grauius violat Pastor, vel Prælatum in iis debitum, quod ex officio, & munere habet procurandi specialiter salutem spirituales illius subditi.

Infero tertio, quid dicendum sit de confessione illius peccati cum proprio confessario commissi, an possit, vel expediat illud apud eundem confessarium expiari: de quo S. Thomas in *Addit. quæst. 20. art. 2. ad 1.* ubi dicit, quod tunc nec Sacerdos debet audire confessionem mulieris, sed ad alium eam remittere, nec illa debet ei confiteri, sed debet petere licentiam ad alium eundi, vel recurrere ad superiorem, si ille licentiam negaret, tum propter periculum, tum quia est minor verecundia: si tamen absolueret, absolutio valeret. Quæ doctrina verissima est: & quidem quando peccatum iam omnino transiit, & vterque ex corde pœnit, & dolet, nec periculum est reincidentia, facilius posset permitti, quod apud eundem confiteatur: quando verò perseverat effectus ad personam, & periculum est, non debet permitti; quod confessione etiamis renouetur memoria in confessario, & ex ipsa confessione sacramentali cognoscat iterum affectum pœnitentis erga ipsum, de quo latè Basilii Pontius loco supra citato.

S. 4. *Utrum in delectatione interna debeant explicari circumstantia persone, quæ peccanti obicitur.*

362. Quæstio est vulgaris, an qui delectatur turpiter de copula cogitata, verbi gratia, cum nupta, debeat in confessione explicare circumstantiam matrimonij: quod est querere, an delectatio ipsa accipiat malitiam adulterij, ex eo quod versetur circa nuptam.

Celebris est sententia P. Valquez in *1. 2. disp. 111. & 112.* qui docet delectationem non sumere speciem ex obiecto, sed in hoc differre à desiderio, & consensu: quia desiderium est actus efficax, & consummatur exterius, verbi gratia, in opere ipso fornicationis, vel homicidij; delectatio verò est actus inefficax, & consummatur interius. Rursus actum, qui consummatur interius, diuidit in eum, qui habet pro obiecto rem, & non operationem, ut odium Dei versatur circa Deum ipsum, & circa actionem: delectatio verò de fornicatione consummatur interius, & habet pro obiecto operationem externam. Quo supposito, dicit actum, qui consummatur interius, & habet pro obiecto rem, & non actionem, sumere malitiam suam ab ipso obiecto, si tamen consummatur interius, & habeat pro obiecto operationem externam.

externam non accipit malitiam ab obiecto, sed ex oppositione, quam ipse actus habet cum virtute, v.g. delectatio de fornicatione cum virtute temperantiae. Hinc deducit ad nostrum propositum, delectationem morosam de copula cum nupta, cum moniali, cum rapta, &c. non variari specie propter illas diversas personas circumstantias, nisi circa ipsam circumstantiam formaliter delectatio versaretur, verbi gratia, circa coniugatum, quia coniugata est. Hanc sententiam amplectuntur alij, non pauci. Reginaldus, Sayrus, & alij, quos refert, & sequitur Diana 1. tom. tract. de circumst. aggravant. resol. 48. & tractatu 3. Miscell. resolutione 34. & 2. tom. tractat. 4. de Sacram. resol. 68. & probabilem dicunt Azor, Salas Fillucius, Bonacina, & Lessius apud eundem Dianam, & eandem sequitur Castrus Palao 1. tom. tractat. 2. disput. 2. puncto 10. § 4.

364. Hæc sententia difficilis est fortasse magis in modo explicandi, quam in re ipsa. Primum, quia non videtur posse negari, quod malitia delectationis venereæ desumi possit ex obiecto, licet hoc sit actio externa; ergo ex illo fundamento non bene negatur differentia specifica inter illas delectationes. Antecedens probatur in primis ex modo communi loquendi omnium Theologorum, qui vniuersaliter docent, actus sumere suam speciem ex obiecto cum S. Thoma. 1. 2. quæst. 18. art. 2. & quæst. 19. art. 1. & 2. & quæst. 24. art. 4. & quæst. 72. art. 1. & 2. & quæst. 74. art. 8. & alibi passim. Deinde à priori, quia malitia illa vel oritur actu ex eo, quod delectatio sit, vel quia versatur circa tale obiectum. Non primum, alioquin omnis delectatio esset mala: ergo præcisè ex eo, quod est delectatio de tali obiecto; neque enim inueniri potest in eo actu aliud prædicatum præter hæc duo, quæ sunt genus. & differentia adæquata illius: ergo negari non potest, quod ex obiecto proveniat malitia. Denique, quia quod delectatio tendat formaliter in circumstantiam malam, vel solum tendat indirectè, non videtur sufficere ad ponendam, vel tollendam omnino malitiam: sicut neque in actu efficax id sufficit: nam voluntas adulterij, licet tendat solum indirectè ad circumstantiam adulterij, & directè ad libidinem, id sufficit, ut contrahat malitiam adulterij: ergo qui delectatur de copula adultera, licet non formaliter propter adulterium; adhuc contrahet malitiam adulterij, in quam directè fertur.

365. Secundò difficilis est illa sententia; quia regula, quam tradit ad cognoscendam malitiam delectationis, manet æquè obscura, & difficilis, nisi recurramus ad malitiam obiecti. Dicit enim, delectationem esse malam, quando secundum se opponitur alicui virtuti. Peto ergo, quando delectatio opponitur virtuti aut cur, nisi propter obiectum malum, quod habet? vel certè si ex alio capite potest opponi, debet illud explicari, ut possimus decernere, quando delectatio sit, vel non sit peccatum grane.

366. Tertiò, quod actus efficax sit causa operis, & delectatio non sit causa, non videtur sufficere, ut delectatio non contrahat totam malitiam operis: nam si hodie gaudeas de adulterio heri à te perpetrato, gaudium illud certè non influit, nec est causa adulterij, & tamen nemo negat contrahere malitiam adulterij: non est ergo quoad hoc differentia inter actum influentem, & non influentem.

367. Quartò, sicut aliquis non delectatur formaliter de adulterio, aut de violentia, sed de libidine, & ideo per te non contrahit malitiam adulterij, sed fornicationis: sic non delectatur de malitia fornicationis, sed de voluptate, quæ quidem secundum

se præscindit à licita, & illicita: nam sicut femina illa poterat non esse coniugata; & ideo libido, de qua delectaris, secundum se præscindit ab adulterio: sic poterat esse vxor tua, & ideo voluptas, de qua delectaris, secundum se præscindit à fornicatione, vel copula licita: ergo sicut propter priorem præcisionem delectatio non contrahit malitiam adulterij, sic propter posteriorem non contrahet malitiam fornicationis.

367. Ex hoc autem ultimo argumento possumus faciliè rejicere, & dissolvere aliqua exempla, quæ P. Vasquez affert disputat. 111. cap. 2. num. 9. & 10. ut probet, delectationem non accipere malitiam ex obiecto, sicut eam accipit voluntas efficax; quia potest aliquis delectationem accipere ex duello, & ex bello iniusto, licet non possit ea velle: sicut etiam religiosus potest delectari in sumptibus propria auctoritate faciendis absque peccato mortali; licet non possit absque mortali id velle. Item potest aliquis delectari, quod pollutio sequatur in somno, licet non possit velle, quod fiat. Denique potest gaudere de furto alicui factò; quia ablata fuit ei occasio peccandi, licet non posset propter illum finem velle, vel suadere, quod fieret illud furtum.

368. Ad hæc exempla respondent faciliè aduersarij. Ad illud de duello, & bello iniusto, posse quidem aliquem delectari de eorum visione ex suppositione, quod fiant; non tamen gaudere, quod facta sint, quia non licet gaudere de iis, quæ non licet desiderare, cum gaudium & desiderium differant solum penes tempus præteritum & futurum, quod connotant in obiecto: & quidem neque etiam desiderium est voluntas efficax, aut causativa, quia multa possumus desiderare, quæ non possumus facere: & tamen non licet desiderare duellum, aut bellum iniustum.

369. Ad secundum de Religioso, sicut non potest velle facere illos sumptus sine licentia, ita non potest delectari in illis factis sine licentia: potest quidem velle aut desiderare illos absque malitia proprietatis & eodem modo poterit de illis delectari. Ad illud de pollutione, sicut potest quis gaudere de illa in somno habita, non propter voluptatem, sed propter sanitatem: sic posset propter eundem finem eam desiderare, non tamen procurare. Ratio est: quia pollutio secundum se non est mala etiam obiectiva, sed ut procurata; quia quod pollutio absque procuratore sequatur, non affert magnum damnum proli: quod verò posset procurari, & intendi, hoc affert maximum damnum generationi prolis: & ideo procurare pollutionem est obiectivè malum. Vnde pollutionem illicitè procuratam, sicut non potest quis velle, aut desiderare, sic nec potest de illa delectari. Denique ad illud de furto dicendum est, posse quidem nos gaudere de effectu sequuto, non verò de causa, nec quod effectus positus fuerit per talem causam. Sicut potest pater amare filium illegitimum, non tamen potest gaudere de causa, aut quoddammodo genitus fuerit.

370. Adde, contra hæc omnia exempla posse, ut dixi, retorqueri argumentum, quod attuli ex ipsa fornicatione. Nam si possumus delectari de bello iniusto, de duello, de sumptibus absque facultate, de pollutione, de furto absque eo quod delectatio accipiat malitiam ex obiectis: cur non posset etiam haberi delectatio de copula adultera, absque eo quod contrahatur malitia, non solum adulterij, sed nec fornicationis? non enim est magis intrinsecè connexa copula illa cum malitia fornicationis, quam pugna cum iniustitia, aut sumptus cum vitio proprietatis, &c.

371. Propter hæc ergo alij dicunt vniuersaliter, delectationem accipere totam suam malitiam ex obiecto malo: sed contra hoc est, posse esse obiectum bonum, & delectationem illicitam: vt si religiosus cogitans se in statu seculari, haberet nunc delectationem de copula, quam tunc cum vxore haberet: obiectum quidem esset bonum, scilicet copula cum vxore, & tamen delectatio esset illicita. Fatendum itaque est, posse nos aliqua desiderare, de quibus non possumus quamlibet delectationem accipere. Nam solutus desiderat aliquam in vxorem, vt possit ei copulari, & tamen non potest tunc delectationem habere de copula cum ea habenda.

372. Alij ergo dicunt, delectationem in re venerea non tam accipere malitiam ex obiecto, quam ex effectu: quia, scilicet, affert secum præsentem commotionem corporis, & excitationem vehementem spirituum, deseruiuntque generationem, atque ideo videtur esse principium copulæ præsentis: ideo quantumcumque obiectum sit licitum, nempe copula habita, vel habenda tunc, quando licita erat, vel erit, semper est illicita solutis. Ita Sanchez lib. 9. de matrim. disputat. ult. num. 4. Bonacina quest. 4. de matrim. punct. 8. num. 15. Castrus Palao loco supra citato, punct. 10. §. 2. num. 7. & alij. In quo etiam sensu explicari potest doctrina prima relata ex Vasquio, quod delectatio hæc non ex obiecto, sed secundum se opponitur castitati: quia, scilicet, sumere talem delectationem, quæ afferat secum talem commotionem corporis, prohibitum est iis, quibus delectatio venerea prohibita est, quales sunt omnes non coniugati. Quod de delectatione, in aliis materiis non procedit, quia non affert secum similem effectum præsentem, qui prohibitus sit pro eo statu.

373. Hæc doctrina aliquid veri continet, sed nisi limitetur, vel extendatur, adhuc manet difficilis; primo, quia si malitia illius delectationis non prouenit vltimo modo ex obiecto malo, sed ex effectu prohibito non coniugatis, consequens videtur in primis, omnes eiusmodi delectationes esse eiusdem speciei, cum effectus, quem de præsentia causant in corpore, sit eiusdem rationis, atque adeo siue cogitur de nupta, siue de sanguinea, &c. delectatio ex hoc capite non habebit malitiam specie diuersam. Consequens autem contra ipsum Sanchez lib. 1. in Decalog. cap. 2. & ipsum etiam Bonacinam loco citato num. 18.

374. Secundò ponamus, quod aliquis delectetur de pollutione cogitata apposita conditione explicita, si esset licita, quo casu malitia delectationis non sumeretur ex obiecto, sed solum ex effectu, quem de præsentia causat, tunc, inquam, malitia non deberet esse diuersa specie à malitia delectationis de fornicatione; quia effectus, quem vtraque delectatio causat in corpore, est idem. Consequens tamen esse videtur contra ipsum Vasquez, qui illa disput. 11. 2. num. 4. expresse fatetur, delectationem de obiecto turpi contra naturam accipere speciem peculiarem explicandam in confessione, quod idem docet Salas in 2. 2. somotratat. 13. disputat. 6. sect. 6. num. 60. qui tamen numero 55. dum refert sententiam Patris Vasquez male illi tribuit, quod nequè etiam diffinitionem agnoscat inter delectationes de coitu naturali, vel de coitu contra naturam; hoc enim expresse negauit Vasquez, & eius sententiam amplectens, idem negauit Castrus Palao dicto puncto 10. §. 4. num. 41.

375. Aduersus illos tamen vrgeri potest hoc idem argumentum, etiam casu, quo aliquis non excluderet malitiam, seu prohibitionem pollutionis, sed delectaretur cogitando de pollutione: quia si delectatio

illa non accipit malitiam ex obiecto, sed ex dissimilitudine, & oppositione, quam secundum se habet cum castitate, & hæc oppositio sumitur ex effectu, & commotione corporis, quam delectatio secum affert; eadem videtur esse malitia, siue delectatio sit circa pollutionem, siue circa copulam naturalem; nam eundem effectum causat de præsentia in corpore vtraque delectatio; ergo vel fatendum est, malitiam specialem desumi ex obiecto, vel debet assignari alia ratio, cur delectatio simplex in materia venerea sit illicita, & non in aliis materiis, cum malitia per se nec sumatur ab obiecto malo, nec ab effectu, quem causat; quæ tamen ratio oppositionis specialis difficile potest inueniri.

Pro resolutione igitur huius puncti aduerto, ad nos pro nunc non pertinere tractare ex professo, an delectatio de obiecto sit illicita, sed vtrum delectationes male & illicitæ distinguantur specie necessariò explicanda pro diuersitate malitiæ, quæ apparet in ipso obiecto. Cæterum ad hoc ipsum declarandum, necesse erit breuiter supponere nostram sententiam circa radicem malitiæ delectationis.

Dico itaque breuiter, delectationem, sicut & desiderium malitiam accipere ex malitia sui obiecti, non tamen ita vt non possit aliunde etiam malitiam habere; vnde circa obiectum, quod secundum se non proponatur, vt malum, poterit etiam contingere delectatio mala.

Præmam partem huius assertionis probat mihi exemplum desumptum ex actu desiderij, loquor autem de desiderio, non quidem quod sit voluntas efficax & causatiua, sed merum desiderium, quasi speculatiuum: possum enim ego desiderare mortem Petri, vel quod occidatur iniuste ab inimicis, licet nullo modo velim cum occidere, aut cooperari ad eius necem. Tunc autem non videtur dubium, quod desiderium de nece Petri, aut de adulterio Ioannis sit malum propter malitiam rei desideratæ, cum scriptum sit de peccatoribus: *Abominabiles facti sunt sicut ea, quæ desiderauerunt.* Idem ergo debemus dicere de gaudio: nam gaudium & desiderium circa idem obiectum non differunt, vt dixi, nisi secundum diuersa tempora quæ respiciunt, quia vtrique actus approbat, & amplectitur idem obiectum, alter pro tempore futuro, alter pro tempore præterito. Sicut ergo desiderium homicidij est malum ab obiecto, ita gaudium, seu delectatio de illo malum erit.

Ratio à priori desumitur ex natura gaudij & delectationis, quæ quidem quando absolute, & nulla conditione posita, fertur in obiectum, approbat, & amplectitur illud pro affectum: cum autem obiectum secundum se appareat malum, non potest voluntas licite affici ad illud, nisi saltem excludat condiciones, aut circumstantias, quæ illud reddunt obiectiue malum & turpe, ac indignum affectu, & amore naturæ rationalis. Exemplis hoc ipsum declarari potest, quibus in aliis etiam materiis experitur vnusquisque apud se malitiam talis delectationis, verbi gratia, si aliquis præuidens periculum salutis, quod honores & dignitates sæculi secum afferunt, adhuc eas desideret, & imaginando eos sibi deferri, delectetur, cogitando se in illis dominari, & eminere aliis: certè si subtiliter examinet hanc delectationem, remotum conscientia experitur, & dolet, ita se parum sollicitum esse de propria salute, vt dignitates amet cum tanto salutis periculo, & non magis timeat; nam affectus ille ostendit, se præferre honorem sæculi securitati salutis æternæ. Cæterum si in eiusmodi cogitatione secludat expressè illud periculum, & imaginetur se ad dignitates assumi,

assumi, cum securitate; tamen ex Dei revelatione promissa, quod non ideo suberit salutis periculum: tunc in delectatione de eiusmodi dignitate sic cogitata, licet videatur sibi non satis affectus ad humilitatem, & ex hoc capite remorsum habeat conscientie; non tamen videtur sibi peccasse contra desiderium assecurandæ salutis, cum hoc periculum expresse excluderet in eiusmodi delectatione. Hoc ipsum ad alias omnes materias applicari potest: nam si desideres navigationem periculosa[m] patris, ut interim maiori libertate fruaris, & de hac navigatione cogitata delecteris; argueris certe minus diligere patrem, cuius periculum non times, sed amas, si autem cogitatione excludas omne periculum à navigatione: tunc delectatio illa, licet arguat affectum ad libertatem, non tamen arguit minorem affectum erga parentis salutem. Vides itaque delectationem, quæ non excludit ab obiecto malitiam, quam habet, accipere ab ipsa malitia, eo quod sit affectus voluntatis nostræ ad illud bonum vestitum omnibus illis circumstantiis, licet nec causet obiectum, nec circumstantias ipsas.

380. Secunda verò pars assertionis, quod scilicet aliquando delectatio possit esse mala, licet ex parte obiecti non appareat, vel excludatur expresse circumstantia mala; probatur in delectatione de materia venerea. Nam licet copula viri cum vxore licita sit, & ex parte obiecti nullam afferat circumstantiam malam: religiosus tamen, vel solutus non potest licite delectari in cognitione eiusmodi copulæ, licet expresse ex parte obiecti ponat circumstantiam matrimonij, quæ reddit copulam omnino licitam. Radix autem malitiæ in eiusmodi delectatione, cum non possit desumi ex malitia obiecti, nec ex affectu voluntatis ad obiectum malum, debet omnino reduci ad peculiarem illam oppositionem talis delectationis cum aliqua virtute, prout in delectatione de copula licita, videmus opponi in homine soluto cum virtute castitatis propter commotionem illam, & vehementem carnis ardorem, quem secum affert talis delectatio, quod in eo statu illicitum est. In aliis verò materiis non facillè inuenies delectationem illicitam, cuius obiectum secundum se sit bonum. Multa exempla congerit. P. Vazquez *dicta disputat. III. cap. 4.* sed in iis ferè semper inuenitur malitia ex parte obiecti. Primum est delectationis ex superbia in propria excellentia, sed tunc ex parte obiecti inuenitur, vel obiectum non dignum tanto amore, vel gradus supra meritum, in cuius possessione aliquis delectatur, vel honor aliquis afferens periculum spirituale, quæ omnia ex se habent malitiam: vel certe si solum delectatur homo de vera excellentia, quam habet, delectatio vel non erit mala, vel ideo erit mala, quia affert secum periculum superbiæ, vel alterius peccati, quare habebit se in eo casu, sicut delectatio de copula licita, quæ adhuc est mala propter malum præsens, quod affert.

381. Secundum exemplum est, delectationis de quocunque peccato, prout est contra Deum. Tertium, delectationis de peccato, prout est contra legem superioris. Quartum, delectationis de malo proximi, quatenus malum eius est. Quintum inuidiæ, quæ delectatur de malo proximi, cuius bonum diminuebat nostrum. Sextum crudelitatis & scruitutis, quæ delectatur in tormentis, vel vulneribus alienis, in quibus omnibus facillè apparet ex parte obiecti aliquod malum, quod vel nullo modo, vel certe propter seipsum amari non possit: nam malum in præsentem appellamus non solum id, quod in se prohibitum est, & turpe, sed illud etiam, quod relatiue, seu in ordine ad nostrum amorem sit ma-

lum, eo quod habeat tam exiguum perfectionem, & bonitatem in se. Eiusmodi est gloria vna apud homines; mala item aliena, quæ non sunt amabilia propter seipsa, nec digna nostro affectu. At verò copula licita non est talis, quia potest bene amari, & desiderari à solutis; non tamen possunt de illa delectari propter malum, quod ipsa formalis delectatio affert. Vnde constat, idem dicendum esse ad alia exempla, quæ num. 20. affert de actu displicentia, qui ex se, & non ex obiecto habeat malitiam, verbi gratia, quando quis tristatur de bono Dei, vel proximi; item cum ex inuidia displicet bonum proximi. Denique quando alicui ex contemptu displicet obedientia propria, vel aliorum erga superiorem. Sed in iis, & similibus, constat repetiti ex parte obiecti, non quidem malum, sed bonum tale, quod possit refundere malitiam in affectum tristitiæ, nam sicut malitia obiecti refunditur in eius amorem, aut delectationem de illo, sic bonitas obiecti refundit malitiam in displicentiam, aut tristitiam de tali obiecto.

382. Ex hac doctrina breuiter proposita colligere iam possumus resolutionem præsentis dubij, & obiter aliorum, quæ circa delectationis malitiam solent proponi. Primum ergo inferitur delectationes de obiecto malo, quando non excludunt malitiam ab obiecto, participare ab obiecto malitiam specie diuersam, atque adeò, qui delectatur de copula cum nupta, non referendo illam copulam ad tempus, quo non esset nupta, habet malitiam specie diuersam propter obiecti circumstantiam adulteriij. Similiter haberet malitiam specie diuersam, si delectaretur de copula cum consanguinea, non excludendo circumstantiam consanguinitatis, & sic de aliis: quod ex supradictis aperte colligitur.

384. Infero secundò, si mente præscindatur obiectum à tali circumstantia, delectatio habebit ex obiecto illam solam malitiam, quæ desumi potest à malitia, quæ non præscinditur, verbi gratia, si delectaris de copula cum moniali, casu quo non esset monialis: tunc delectatio non habebit malitiam ex sacrilegio, sed esset sicut delectatio de copula cum soluta; quia illam solam malitiam relinquit ex parte obiecti.

Infero tertio, si delectaris de copula cum soluta, vel cum nupta, &c. sub conditione, seu casu, quo esset vxor tua præscindendo ab obiecto omnem malitiam, tunc delectationem non habere malitiam ab obiecto, sed illam solum communem, quam habent omnes eiusmodi delectationes in non coniugatis, quæ prouenit ex commotione corporis supradicta, quam secum affert. Poterit tamen illa delectatio habere malitiam specialem ex parte subiecti, ut si sis religiosus, vel coniugatus, de quo postea. Vnde aduerte, in hac materia non esse eandem rationem de desiderio, & delectatione; quia licet quoad malitiam, quæ desumitur ab obiecto: sit eadem ratio de vtroque actu, non tamen quoad malitiam, quæ desumitur ex ipso actu propter effectum, quem delectatio causat in corpore, quem non causat desiderium.

385. Infero quartò, licet malitia, quæ desumitur ab obiecto, competat omni delectationi, quæ circa illud versatur; sicut & omni desiderio; malitiam tamen, quæ non sumitur ab obiecto non competere omni delectationi in materia venerea, sed illi, quæ affert, vel apta est afferre secum illam corporis commotionem supra explicatam. Potest enim dari alia delectatio, vel gaudium tale de copula licita, vel aliena, vel propria, præterita, vel futura, quæ sit mera approbatio obiecti, quasi speculatiua, vel cum vidua gaudet se reddidisse viro debitum, vel se expertam

383. *Varia resolutiones circa malitiam delectationum.*

384.

385.

expertam fuisse delectationem conjugalem, vel sponsus gaudet, quod poterit frui sponsa; quæ delectatio in modo tendendi non differt se à desiderio, nec affert secum illam corporis commotionem, sicut affert illa alia, quæ versatur circa obiectum, sicut si esset præsens: quam differentiam unusquisque facile experitur, & aliqui Auctores explicant dicendo delectationes, quæ sunt in sola voluntate, esse licitas; non verò quæ sunt in appetitu sensitivo. Ita loquitur Thom. Sanchez cum aliis *dicto lib. 1. in Decalog. cap. 2. num. 32. & seqq.* Quam distinctionem impugnatur Castrus Palao cum aliis *dicto puncto 10. §. 2. num. 5.* Ipse autem aliis nominibus distinguit illam duplicem delectationem: alteram vocat meram approbationem obiecti, quam dicit non afferre secum illam commotionem: alteram appellat simpliciter delectationem. Sed quoad hæc questio erit de vocabulis. Certum autem videtur dari in nobis duplex illud genus delectationis valde diversum, & licet utrumque detur in voluntate, altera tamen ex illis facit suos effectus sentiri in parte sensitiva, & idem Sanchez, & alij dixerunt illa esse in appetitu sensitivo.

386. Infero quintò delectationem de copula aliena licita, si sit prioris generis licitam esse, quia obiectum est bonum: si verò sit posterioris generis, esse licitam propter effectum, quem causat. Idem dicendum est de delectatione, quam habet sponsus de futuro, aut vidua de copula licita futura, vel præterita, quæ delectatio sub eadem distinctione erit, vel licita, vel illicita.

Infero sextò, quid dicendum sit de religioso, vel coniugato habente delectationem circa copulam cum aliena, casu, quo ipse non esset religiosus, sed coniux illius. Nam si illam conditionem non apponat, sed delectetur de copula etiam vestita cum illis circumstantiis licet non delectetur de circumstantia: fatendum est omnino iuxta nostra principia, accipere speciem à circumstantiis illis. Quando verò obiectum præcinderetur mente ab illis circumstantiis: de Religioso concedunt omnes habere in illo adhuc peculiarem malitiam ratione status: quia per votum castitatis peculiariter interdixit sibi omnem delectationem veneream: quare illa delectatio præsens habebit specialem malitiam sacrilegij propter violationem voti; non tamen habebit malitiam adulterij, vel incestus, licet delectetur de copula cum consanguinea, vel coniugata, quia eas circumstantias per mentem separare potest: imò licet cogitaret de copula cum moniali, delectatio illa haberet quidem malitiam sacrilegij ex parte subiecti, nempe illius, qui delectatur, non tamen ex parte obiecti, si illam circumstantiam separaret per mentem.

Petes, cur non possit etiam per mentem separare illam circumstantiam, quatenus se tenet ex parte subiecti, si apprehendat se in statu seculari, & sine voto? Respondetur, licet eam circumstantiam mente præcindat, & ita tollat ex ea parte malitiam obiectivam, adhuc peccare contra votum, quo se obligavit ad non habendas eiusmodi delectationes venereas illicitas: supponimus enim ex supradictis adhuc illam delectationem manere illicitam in non coniugato propter commotionem corporis, quam secum affert.

387. De coniugato autem maius dubium est, an si mente præcindat circumstantiam coniugij, adhuc contrahat specialem malitiam, si delectatur de copula cum alia femina præter propriam uxorem. Nam P. Valquez *disput. 112. num. 10.* dubitat, quia matrimonium contractum non videtur obligare quem, ut nec intenus cogitet de alia femina; &

magis dubitat Castrus Palao *dicto puncto 10. §. 4. num. 4.* quia cum hæc delectationes sint actus interni, & per se incogniti alteri coniugi, non videntur sese mutuo obligare ad illis carendum. Adhuc tamen ij Auctores non audent id absolute docere: & merito, quia communis sententia affirmat circumstantiam coniugij esse explicandam, quam affert Bonacina *dicta quest. 4. de matrimon. punct. 8. num. 19.* & fidelium praxis ita habet. Ratio autem ex supradictis delumi potest, quia siue coniuges sese mutuo obligent ad actus internos, siue non: hic tamen actus non est merè internus, cum dixerimus eius malitiam sumi ex effectu, quem in corpore causat: sicut ergo coniux peccat contra fidem matrimonij polluens se, quia interdixit sibi vsum corporis sui, nisi ad finem matrimonij; ita peccat contra eandem fidem delectatione tali, quæ secum affert turpem corporis commotionem, & excitationem vehementem spirituum, &c. Quare sicut desideria alterius feminae, licet sint actus interni, sunt contra fidem coniugij, quia habent pro obiecto actum internum; sic delectatio illa erit contra eandem fidem, licet sit actus internus; quia affert secum effectum externum sibi prohibitum, nisi ad finem eisdem matrimonij.

Infero septimò, posse etiam esse delectationem licitam circa obiectum, non solum iure positivo, sed etiam iure naturali prohibitum, si præcindi possit ab omni malitia obiectiva, & aliunde delectatio secundum se non affert oppositionem cum virtute. Sic potest aliquis etiam in die Veneris delectari de usu carnis, ponendo vel die Dominica, vel etiam die Veneris ablata prohibitione. Sic etiam delectari potest de acceptione rei alienæ, accedente licentia Domini, vel dispensatione Dei. De neutra autem obiectis delectari potest non exclusa malitia: differentia tamen esse potest, quod in prohibitis iure positivo facilius potest excludi malitia, quam in prohibitis iure naturæ. Horum enim aliqua non poterunt excludi à malitia, quæle est agere contra conscientiam: nam quantumcumque dicas: *Si liceret agere contra conscientiam, ego operarer contra illam, semper videtur retineri malitia ex parte obiecti*, sicut si diceret, *Si liceret peccare, vel operari malum; ego illud facerem*. Simile etiam videtur, si dicas: *Si liceret, & possem destruere Deum, illum destruerem*, nam hic actus semper retinere videtur malitiam ex parte obiecti, cum adhuc maneat Deus in finitè amabilis. Ceterum quidquid de hoc sit, nunc solum dicimus, quando obiectum potest perfecte præcindi ab omni malitia, posse nos de illo delectari, licet sit de iure naturali prohibitum. Unde peccat etiam, qui ex odio dicit, *si non esset peccatum, ego occiderem hunc hominem, ut malum illi inferrem*: quia semper relinquit ex parte obiecti malitiam, cum relinquat malum proximi, quod nullo modo est amabile propter se, sed odibile.

Infero octavò de obiectis etiam iure naturæ prohibitis, à quibus per inadvertentiam secluditur malitia, posse nos aliquando gaudere, quando sine advertentia posita sunt, si possumus gaudere de mendacio absque advertentia prolato. Item de pollutione in somno habita propter finem semitatis. Ratio est: quia mendacium absque advertentia prolatum non affert secum intrinsecam odibilitatem, & malitiam, sicut mendacium scienter prolatum quod si liceret, tolleretur fides in humano commercio. Unde de mendacio sine advertentia prolato possumus gaudere, quia illud non affert magnum malum. Ita possumus gaudere de mendacio prolato cum advertentia quidem ad falsitatem, sed sine advertentia ad culpam, & malitiam: quia neque illud semel prolatum

cum affert magnum malum, neque propter illud malum prohibetur, sed propter malum, quod affertur, si liceret, quia tunc passim preferretur. Idem est de pollutione; potes enim ad finem sanitatis gaudere de illa in somno habita, imò & de illa procurata absque culpa propter ignorantiam inuincibilem, quia neque sic posita affert magnum damnum proli, nec propter illud prohibetur, sed propter damnum, quod affertur, si licita esset, quia tunc passim poneretur. Non tamen licet delectari de pollutione in somno habita propter voluptatem, quam attulit, quia iam tunc ipsamet delectatio secundum se opponeret castitati propter malum, quod secum affert, ut supra explicuimus.

Infero nonò, in delectatione de copula Sodomitica, aut peccatis contra naturam, explicandam esse circumstantiam specificam ipsius obiecti, propterea etiam ipse Vasquez, & eius affectus id fatentur, ut vidimus: quia ibi malitia non ita secluditur, ut non maneat semper obiectum turpe, & refundens malitiam in actum approbationis, & delectationis.

Dices: posset etiam aliquis cogitatione separare malitiam ab eiusmodi obiectis, si delectetur in illis, casu quo Deus, ut supremus Dominus permutacionem materiae redderet ea alicui licita, propterea redditur Osee licitum accessum ad non suam; tunc ergo delectatio de obiecto sub ea praecisione non haberet malitiam specialem ex obiecto declarandam in confessione. Respondetur, ea copula sodomitica, aut peccato contra naturam cogitato cum dispensatione, aut facultate Dei, delectationem retinere adhuc malitiam ex parte obiecti, quia turpitudine illa habet feccitatem adeò intrinsicam, ut si maneat cum suis intrinsicis, non possit reddi licita, nec Deus possit eam praecipere, aut ad eam dare facultatem, sicut neque ad odium, inuidiam, aut similia. De quo videtur potest Salas disputat. 5. de legibus, sect. 9. num. 51. ubi dicit Deum non posse dare alicui licentiam, ut accedat ad non suam ex affectu libidinis, & num. 62. dicit, non posse Deum dare alicui licentiam generalem accedendi ad quamlibet non suam: quia non posset esse iusta causa concedendi talem licentiam: & idcirco ex eiusmodi peccatis praecceptis, vel permissis probatam bene, & euidenter fuisse falsitatem Deorum, qui apud Gentiles haec permittebant, vel consulebant. Quamò ergo minus suberit causa iusta permittendi, verbi gratia, copulam sodomiticam, cuius turpitudinem tam grauitur Divina puritas detestatur? Delectatio itaque in eiusmodi turpitudine, licet apponeret illam conditionem, adhuc retineret ex parte obiecti malitiam sufficientem ad refundendam illam in affectum. Quod si ignorantiam inuincibilem putaret homo, tunc non manere ullam malitiam ex parte obiecti; illud esset per accidens propter ignorantiam; nos autem loquimur de malitia specifica, quae per se competit illi delectationi: quae tamen semper reineret malitiam aliam, quae competit ratione sui, & non ab obiecto, nisi circa hanc ipsam malitiam intercederet etiam ignorantia inuincibilis.

SECTIO VII.

Utrum penitens possit & debeat explicare in confessione complicem sui peccati?

Notandum primò, non esse nunc quaestionem, quando ex manifestatione complicis timeatur prudenter aliquod eius malum extrinsecum, ut quod Confessarius eius delictum reuelabit, vel aliquod malum ei inferet: de hoc enim infra agendum erit.

sect. 13. Sed praesens casus est, quando nullum aliud damnum sequitur complici, praeter illam simplicem noticiam, quae Confessario datur, & infamiam, quam apud illum incurrit.

Notandum secundò, conuenire omnes in hoc quod penitens absque aliqua necessitate, vel causa, non potest complicem manifestare cum infamia grati: quare debet vel peccatum ita confiteri, ut in suspicionem personae complicis non veniat Confessarius: vel si id fieri non potest, debet alium Confessarium adire, cui complex non sit cognitus, vel mutato habitu, & voce seipsum apud Confessarium occultare: quia quando haec commodè fieri possunt, absque causa infamatur complex.

Vnde audiendus non est in hoc puncto P. Fagundez l. 5. de 2. precepto Ecclesiae, cap. 1. num. 3. ubi dicit, non esse praecceptum, sed consilium, quod penitens tunc alium Confessarium quaerat: pro quo affert P. Suarez, & alios plures. Sed Suarez expresse affirmat, esse obligationem praeccepti: nam in praesenti disputat. 3. 4. sect. 2. num. 1. sic ait: Si penitens possit vel ei confiteri, qui non cognoscat personam complicis, vel ita confiteri, ut ipse non cognoscatur, vel denique alia diligentiam adhibere, ut sine notitia personae in particulari totum peccatum cum omnibus circumstantiis dicatur, tenetur id facere: & in hoc omnes conueniunt. Idem repetit num. 13. eodem modo loquitur P. Vasquez in praesenti quaest. 91. art. 2. dub. 3. num. 1. ubi reprehendit Gersonem & Medianam, quod contra omnes alios dixerint, id solum esse materiam consilij. Vnde P. Coninch in praesenti disputat. 7. dub. 9. num. 88. dicit, omnes fatentur, teneri penitentiam alteri confiteri integrè, cui ignotus est, si commodè possit. Falsò itaque citantur Doctores pro illa sententia, cum ipsi, vel limitationem illam expresse apponant, vel loquantur absolute, dicentes posse circumstantiam complicis manifestari Confessario, cui notus est; quod intelligi debet, quando alius commodè haberi non potest, quia status ipse quaestionis hoc supponit, cum quaestio sit, an possit manifestari complex, quando id necessarium est ad declarandum integrè totum peccatum: quando autem adest alius Confessarius, non est necessarium declarare personam complicis ad confitendum integrè peccatum.

His suppositis, prima sententia docet, in praedicto casu tacendam esse circumstantiam illam, vnde persona complicis cognoscetur. Hanc tenent Marcellus, Armilla, Nauarrus, Viguierius, & alij, quos citat Suarez ubi supra num. 1. eandem tenent Valentia, Villalobos, Ludouicus Lopez, Ioann. de la Cruz, Medina, Bannez, Faber, & alij, quos refert & sequitur Diana 1. tom. tractat. de circumstant. aggrauant. resol. 49. & tom. 2. tractat. 4. de Sacram. resol. 54.

Aliqui ex Auctoribus huius sententiae limitant illam, ut non procedat in mortis articulo; tunc enim debet illa circumstantia exprimi, licet complex manifestetur. Ita Canus relect. de penitent. 5. part. fol. 113. §. sed enim, & seqq. cui fauent Victoria, Petrus Soto, & Ledesma apud Dianam de resolutione 49. Hanc tamen limitationem latè impugnatur Vasquez loco citato, & alij communiter, & merito: quia si extra mortis articulum confessio habet integritatem formalem absque illa circumstantia explicata, eadem integritas formalis sufficit in mortis articulo, in quo certè non magis licebit proximum infamare, quam in vita. Vnde sicut qui ex confessione alicuius peccati timet prudenter sibi, vel alteri graue damnum extrinsecum, potest illud in mortis etiam articulo tacere; sic poterit, ne infamet proximum, si illam infamiam tenetur etiam in vita impedire.

Secunda